

Lääkehoidon toteuttaminen

1

Perustieto

- Lääkehoito sosiaalialan yksiköissä
- Lääkehoidon vastuut
- Lääkkeiden jako
- Lääkehoidon kirjaaminen
- Erityistilanteet

Syventävä tieto

- Lääkehoidon suunnitelma ja perehdyttäminen
- Lääkehoidon luvat
- Toisten asukkaiden lääkkeiden käyttäminen
- Rokotukset

TPA: Lääkehoidon toteuttaminen

2

- Lääkehoito on terveydenhuollon toimintaa, jota toteutetaan pääsääntöisesti lääkehoidon koulutuksen saaneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden toimesta ja vastuulla.
- Sosiaalihuollon yksiköissä ja lääkehoitoa toteuttavilla epätyypillisillä alueilla noudatetaan lääkehoidon toteuttamisen kokonaisvastuun osalta samaa käytäntöä kuin terveydenhuollon toimintayksiköissä.

Perustieto: Lääkehoidon toteuttaminen sosiaalihuollon yksiköissä

3

- Lääkehoidon koulutuksen saaneet laillistetut terveydenhuollon ammattihenkilöt kantavat kokonaisvastuun lääkehoidon toteuttamisesta.
- Jokainen lääkehoitoa toteuttava tai siihen osallistuva kantaa vastuun omasta toiminnastaan. Lääkäri vastaa siitä, mitä määrää, hoitajat siitä, että antavat sitä, mitä on määrätty.
- Esimiehet ohjaavat ja valvovat lääkehoidon toteuttamista lääkehoitosuunnitelman mukaisesti sekä päättävät eri henkilöstöryhmien työnjaosta ja yhteistyöstä siten, että jokaisen ammattiryhmän osaaminen hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla.

Syventävä tieto:

Lääkehoidon vastuut

- Työyksikön perehdyttämissuunnitelmaan kirjataan lääkehoitoon liittyvät tavoitteet, jotka uuden tai määräaikaisen työntekijän sekä opiskelijan tulee hallita.
- Perehdyttämisvaiheen aikana työyksikön esimies tai perehdytyksestä vastaava henkilö varmistaa, että työntekijällä on peruskoulutuksen antamat valmiudet toteuttaa lääkehoitoa.
- Työyksikkö voi edellyttää osaamisen varmistamista esimerkiksi lääkkeiden jakamisessa, jolloin perehdytettävän tulee jakaa lääkkeet oikein perehdyttäjän valvonnassa 2 - 5 kertaa, ennen kuin työntekijä voi saada oikeuden jakaa lääkkeitä.

Syventävä tieto: Lääkehoidon suunnitelma ja perehdyttäminen

5

- Yksikön vastaava sairaanhoitaja vastaa koulutuksen varmentamisesta ja ottaa vastaan näytön toimenpiteistä.
- Yksikön lääkäri allekirjoittaa luvan. Lupa on voimassa kaikissa geriatrien hoitamisissa tamperelaisissa kaupungin ostamissa yksityisten palvelutuottajien ympärivuorokautisissa asumispalveluissa 2 vuotta kerrallaan.
- Mikäli henkilö suorittaa työssään luvan tarvitsevia toimenpiteitä toistuvasti, voidaan lupa uusita ilman näyttöä.

Syventävä tieto: Lääkehoidon luvat

- Lääkkeet jaetaan PEGASOS- rekisterin mukaan. Rinnakkaisia rekistereitä ei pidetä.
- Lääkkeet jakaa koulutettu ja sovittu jakaja.
- Lääkejaon oikeellisuus tarkistetaan ajoittain pistokokeena, vähintään kerran kuukaudessa.
- Lääkkeen jakotila on rauhallinen tila, jossa jakajaa ei häiritä muilla työtehtävillä tämän aikana.
 - ”Älä kysy työvuoroista lääkkeenjakaajalta, mutta ota häneltä työpuhelin.”
- Tila on lukittava ja siisti.
- Lääkepoikkeamat ilmoitetaan puolivuositain tilaajan edustajalle (anne-mari.ahonen@tampere.fi).

Perustieto: Lääkkeiden jako

7

- Lääkäri kirjaa Pegasoksen lääkeosioon, jos se on mahdollista. Hoitaja kirjaa ja lääkäri varmentaa, jos lääkäri ei pääse heti kirjaamaan.
- Tarvittavien lääkkeiden anto kirjataan päivittäiskertomukseen: mitä, miksi, ja miten auttoi?
- Muista myös kirjata käytetyt lääkkeettömät hoitokeinot ja niiden teho, ainakin ennen psykelääkkeiden käyttöä.
- Ennen lääkehoidon aloitusta on sairauskertomukseen hoitotyölle kirjoitettava oireen kuvaus, niin, että jälkikäteen tarkastellessa lääkkeen aloittamisen syy löytyy sieltä.
- Reseptit uusitaan lääkärin käynneillä (suositeltava tapa) tai tehdään sähköinen lääkärille kohdistettu uusimispyyntö.

Perustieto: lääkehoidon kirjaaminen 1. 8

- Ennen lääkehoidon aloitusta on sairauskertomukseen hoitotyölle kirjoitettava oireen kuvaus, niin, että jälkikäteen tarkastellessa lääkkeen aloittamisen syy löytyy sieltä.
- Reseptit uusitaan lääkärin käynneillä (suositeltava tapa) tai tehdään sähköinen lääkärille kohdistettu uusimispyyntö.
- Tarvittavana annosteltavien PKV-lääkkeiden kohdalla kirjausten on täsmättävä annettuihin lääkkeisiin tarkasti. Esim: tarvittava Opamox 15mg 30kpl purkki tyhjä, kirjauksista on löydyttävä annetut 30 tablettia. Vastaava sairaanhoitaja on tästä vastuussa.

Perustieto: lääkehoidon kirjaaminen 2.

9

- Jos potilas kuivuu esim. ripulin, infektion tai nielemisvaikeuksien vuoksi, tulee seuraavien lääkkeiden annosta laskea tai tauottaa kokonaan: metformiini, nesteenpoistolääkkeet (furosemidi, hydrokloritiatsidit), tulehduskipulääkkeet, vahvat opiaatit, verenpainelääkkeistä ACE-estäjät ja AT II –reseptorin salpaajat, antipsykootit
- Jos potilaan tajunnan taso laskee, psykelääkkeiden käytössä on noudatettava erityistä varovaisuutta.
- Ensisijaisesti yhteys hoitavaan lääkäriin, päivystysaikana ohjeet Acutasta.
- Ennakointi on tärkeää saattohoidossa oleville potilaille.

Perustieto: erityistilanteet

10

- Mikäli lääkkeet ovat tulleet potilaan kotoa, palautetaan ne apteekkiin, eikä lääkkeitä saa käyttää muille asukkaille.
- Mikäli lääkkeet ovat tulleet suoraan apteekista tehostetun palveluasumisen yksikköön, voidaan lääkke käyttää päivystyslääkkeenä.
 - Tällöin on noudatettava erityistä huomiota lääkevahvuuksien ja –aineiden paikkaansapitävyydestä.
 - Opiaattien kirjanpito on oltava huolellista ja jatkuvaa. Lääkkeen seuranta-kaavakkeen täyttöä jatketaan eri potilaan/potilaiden nimellä lääkkeen loppumiseen asti.
 - Lääkkeet säilytetään asianmukaisesti lukitussa tilassa.
- Pääsääntöisesti käyttämättä jääneet lääkkeet palautetaan apteekkiin eikä varastoja pidetä. Tämä koskee varsinkin bentsodiatsepeja sekä opiaatteja.

Syventävä tieto: Lääkehoidon toteuttaminen yksiköissä lääkkeillä, jotka ovat jääneet toiselta potilaalta käyttämättä

- Päivystyslääkkeisiin kuuluvat oksikodonimikstuura (Oxynorm), nitrosuihke (Dinit), diatsepaamirektioli (Stesolid) sekä glykopyrroniumi (Robiul).
- Mikäli yksikössä on hoidossa varfariinihoitoisia (Marevan)potilaita, suositamme myös fytomenadionin (Konakion)hankkimista. Samoin käsikaupassa olevien parasetamoli suppojenkaan hankkimiselle ei ole estettä.
- Terveydenhuoltolaki 68 § sanoo seuraavaa: "...Terveyskeskuksen, sairaalan tai muun toimintayksikön avovastaanotolla annettavat lääkkeet kuuluvat toimintayksikön vastuulle silloin, kun lääkkeen antaa lääkäri [*meillä siis geriatriin pro acutore resepti*] tai hammaslääkäri taikka lääkärin tai hammaslääkärin valvonnassa muu terveydenhuollon ammattihenkilö." Tähän mm. perustuu mahdollisuutemme käyttää näitä lääkkeitä.

Syventävä tieto: päivystyslääkkeet

12

- Päivystyslääkkeitä voidaan hankkia kotiin seuraavilla tavoilla:
 - Lääkärin kirjoittamalla pro acutore respetillä.* Talo maksaa tällöin lääkkeet. Lääkekustannukset ovat sadan euron luokkaa ja lääkkeiden säilyvyys on 1-4 vuotta.
 - Mikäli talossa hoidossa olleelta kuolleelta potilaalta jää käyttämättä päivystyslistaan kuuluva lääke, joka on tullut kodin lääkevarastoon suoraan apteekista, voidaan se ottaa päivystyslääkkeeksi.* Kirjanpitoa huumelälääkkeen käytöstä jatketaan lääkekortilla.
 - Jos tuottaja ei maksa päivystyslääkkeiden aiheuttamaa n 100€ kustannusta, voidaan menetellä seuraavasti: lääkäri kirjoittaa pro autore respetillä lääkkeen talolle ja aluksi talo maksaa tämän. Mikäli joku asukas tarvitsee päivystyslääkettä, kirjoittaa lääkäri hänelle oman reseptin tästä, ja aluperäinen päivystyslääke siirtyy asukkaalle ja asukkaan lääke siirtyy päivystyslääkkeeksi.
- Talo ei voi myydän erillisiä annoksia lääkepakkausista. Lääkelaki 38 a § ([10.12.2010/1112](#))
- *Tästä käytännöstä on lähetetty Valviralle ohjauspyyntö 1/2018. Käytäntöä jatketaan entiseen tapaan ohjauspyynnön valmistumiseen asti.

Syventävä tieto: päivystyslääkkeet

13

- Tartuntatautiasetuksen 1107/2008 mukaan rokotteen saa pistoksena antaa vain lääkäri. Lääkärin valvonnassa rokotteen saa antaa asianmukaisen koulutuksen saanut muu terveydenhuollon ammattihenkilö, esimerkiksi terveydenhoitaja, kättilö tai sairaanhoitaja.
- Lääkärin valvonta ei tarkoita konkreettista läsnäoloa rokotushetkellä, mutta lääkäri on vastuussa siitä, että
 - rokottaja on saanut asianmukaisen koulutuksen rokottamiseen
 - rokottajan ammattitaito on ajan tasalla
 - käytettävissä on asianmukainen välineistö paitsi rokottamiseen myös rokotuskomplikaatioiden kuten anafylaktisen reaktion hoitamiseen
- Rokottajan tulee olla perehtynyt
 - rokotteen annosteluun ja antotapoihin
 - rokotteiden varotoimiin ja vasta-aiheisiin
 - rokotteiden mahdollisiin haittoihin ja niiden hoitoon
 - välittömän vakavan reaktion eli anafylaksian hoitoon
- Rokottajan on aina ennen rokottamista tarkistettava, että rokotus on tarpeellinen ja että esteitä rokotteen antamiselle ei ole.

Syventävä tieto: rokotus